

*наук.-практ. конференції. (Дніпропетровськ, 1 жовт. 2011 р.).
Дніпропетровськ: ДРІДУ, 2011. С. 37-39.*

3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL:
<http://www.treasury.gov.ua/ua>

Зарецька Христина Сергіївна

ст. гр. ФМ-12, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Лободіна З. М.

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Бюджетна децентралізація розпочалася із прийняття в 2015 р. змін до Бюджетного і Податкового кодексів України та інших важливих правових актів щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і стабільних дохідних джерел для їхньої реалізації; стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом із відповідним ресурсним забезпеченням на рівні міст обласного значення, запровадження правових засад формування спроможних територіальних громад шляхом підвищення їхньої фінансової та економічної спроможності.

З метою визначення позитивних і негативних аспектів бюджетних нововведень проаналізуємо зміни, які відбулися у формуванні доходів місцевих бюджетів до і після започаткованих реформ.

У 2013–2017 рр. відбулося щорічне зростання доходів місцевих бюджетів (з 221,02 млрд грн до 502,1 млрд грн). Основними видами доходів місцевих бюджетів в Україні у 2013–2017 рр. були офіційні трансферти і податкові надходження, зокрема загальнодержавні податки. За рахунок зазначених доходів забезпечується наповнення місцевих бюджетів більш як на 93%. Проте, якщо приріст податкових надходжень за визначений період становив 109,81 млрд грн (з 91,19 млрд грн до 201 млрд грн), то офіційних трансфертів – 156,76 млрд грн (з 115,84 млрд грн до 272,60 млрд грн), що вказує на випереджаюче зростання останніх.

Порівнюючи питому вагу трансфертних платежів у структурі доходів місцевих бюджетів у 2013–2017 рр., констатуємо зменшення частки податкових надходжень на 1,3% до 40% у 2017 р. й одночасне підвищення частки офіційних трансфертів на 1,9% до 54,3% у 2017 р. Отже, можна резюмувати, що перші заходи щодо зміцнення дохідної частини місцевих бюджетів вжиті.

Зміни основного виду доходу місцевих бюджетів – податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) відображені на рис. 1.

У складі даного податку основну роль відіграють податкові надходження, що утримуються із заробітної плати громадян. Саме тому ПДФО є однією із найважливіших форм вияву відносин між громадянами, органами місцевої влади та державою у процесі утримання частини доходів фізичних осіб задля створення грошових фондів різних рівнів. Тобто, оцінюючи рівень та динаміку надходжень ПДФО, визначається спроможність органів місцевої та державної влади виконувати покладені на них функції.

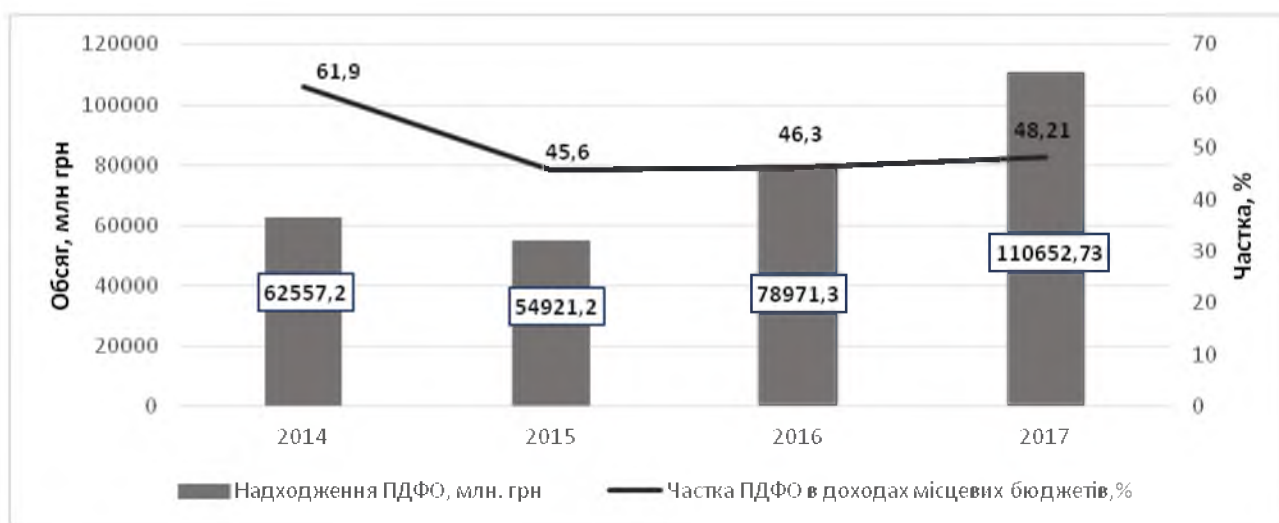

Рис. 1. Динаміка надходження податку на доходи фізичних осіб за 2014–2017 рр. *

** Розраховано автором на основі даних [1].*

Отож, якщо розглядати надходження ПДФО до місцевих бюджетів у 2017 р., не дивлячись на зміни в законодавстві та зниження надходжень у відсотковому співвідношенні, спостерігається суттєве їхнє покращення у 2017 р. Це свідчить про правильне здійснення політики органами місцевої та державної влади.

Продовжуючи аналіз ПДФО, хочемо звернути увагу, що до 2014 р. включно цей податок відігравав вагомий роль у наповненні бюджетів сіл, селищ та міст районного значення.

За умови збереження 100-відсоткового надходження ПДФО до місцевих бюджетів, у 2015–2016 рр. органи місцевого самоврядування додатково могли б отримати від 13 млрд грн до 19 млрд грн, а не забезпечувати надання суспільних послуг громадянам за рахунок трансфертів у вигляді субвенцій цільового призначення, надання яких вказує на централізацію фінансових ресурсів та «без вибору» використання коштів.

Основні зміни відбулися з 2015 р. і в складі доходів районних, селищних, сільських бюджетів та бюджетів міст районного значення, що пов'язано зі штучним створенням умов для стимулювання об'єднання громад. При цьому відмітимо, що зміни в коефіцієнтах перерозподілу суттєво не вплинули на рівень концентрації ПДФО на рівні бюджетів м. Києва, міст обласного значення. При цьому найбільшу питому вагу у надходженнях ПДФО до місцевих бюджетів забезпечує ПДФО із заробітної плати та прирівняних до неї виплат. Цей факт, а також те, що згідно діючої методики розрахунку базової дотації в її основі лежить обсяг надходження ПДФО до бюджету, свідчать про необхідність активізації діяльності щодо виявлення тіньових доходів громадян (зарплат «в конвертах»), що вплине не лише на дохідну, а й на видаткову частину місцевих бюджетів, а також сприятиме вирівнюванню податкового навантаження між громадянами в частині оподаткування трудових доходів.

Незважаючи на важливу роль податкових надходжень у формуванні доходів місцевих бюджетів, з року в рік зростає частка міжбюджетних трансфертів у структурі дохідної частини зазначеної ланки бюджетної системи. Частка міжбюджетних трансфертів – більше 53% усіх доходів місцевих бюджетів – свідчить про значну залежність місцевих бюджетів від фінансової допомоги з державного бюджету. Зазначене обумовлює доцільність продовження реформування бюджетних відносин у напрямку бюджетної децентралізації [2].

Головним завданням, вирішенню якого мають сприяти реформи з бюджетної децентралізації, є пошук достатніх обсягів фінансових ресурсів, які повною мірою забезпечили би фінансову незалежність місцевих бюджетів у складі бюджетної системи України.

Література:

1. Звіти Державної казначейської служби України про виконання місцевих бюджетів України за 2013–2017 рр. URL : <http://www.treasury.gov.ua>.
2. Лопушняк Г., Лободіна З., Ливдар М. Фіскальна децентралізація в Україні: декларації та практична реалізація. *Економічний часопис-XXI*. 2016. №161 (9–10). С. 79–84.